

Nr 145.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående åtgärder till underlättande av manskapsrekryteringen vid marinen; given Stockholms slott den 23 februari 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvärsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

1:o) medgiva

a) att de i den föreslagna staten för flottans sjömanskår för år 1918 upptagna anvisningarna å 50,000 kronor till lega och å 70,000 kronor till rekryteringskostnader må i erforderlig utsträckning tagas i anspråk jämväl för bestridande av kostnader för extra rekryteringsbidrag vid sjömanskåren för år 1918, att utgå enligt i statsrådsprotokollet angivna grunder, och

b) att den i den föreslagna staten för kustartilleriets personal för år 1918 upptagna anvisningen å 44,000 kronor till lega och övriga rekryteringskostnader må i erforderlig utsträckning tagas i anspråk jämväl för bestridande av kostnader för extra rekryteringsbidrag vid kustartilleriet för år 1918, att utgå enligt i statsrådsprotokollet angivna grunder;

2:o) i riksstaten för år 1918 uppföra ett ordinarie förslagsanslag å 65,500 kronor till anställnings- och avskedspremier vid marinen;

3:o) bevilja på extra stat för år 1918

a) till extra rekryteringsbidrag vid marinen ett förslagsanslag av 50,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att disponera detta belopp redan under år 1917;

b) till rekapitulationspremier vid marinen ett förslagsanslag av 50,000 kronor; samt

c) till åtgärder för civilanställning av uttjänt manskap vid marinen ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Dan. Broström.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 23 februari 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Broström, yttrade härefter:

Propositionen
nr 61 till 1914
års senare
riksdag.

Såsom jag anhåller få erinra, framlade Kungl. Maj:t i propositionen nr 61 vid 1914 års senare riksdag förslag till lag angående förlängd tjänstgöring i vissa fall för värnpliktiga, tillhörande flottan. Nämnda lagförslag avsåg i huvudsak att vid brist inom sjömanskåren på manskap, som genomgått fullständig rekrytutbildning, marinen tilldelade, å sjömanshus inskrivna, vapenföra värnpliktiga skulle, under vissa förutsättningar, efter avslutandet av dem enligt värnpliktslagen åliggande tjänstgöring kunna kvarhållas i förlängd tjänstgöring under högst 365 dagar. Värnpliktiga, vilka på detta sätt kvarhöles i tjänst, skulle åtnjuta avlöningsförmåner motsvarande dem, som utgå i 4:e lönegraden inom sjömanskåren, dock att värnpliktiga, som innehade högre

yrkesskicklighet, i vissa fall skulle kunna erhålla avlöning, motsvarande stammans kaps avlöning i högre lönegrader. Vidare skulle under den tid, de värnpliktiga kvarhöles i tjänst, anordnas kurser, varav de själva kunde hava framtida nytta, exempelvis för erhållande av skepparbrev av 1:a eller 2:a klass, maskinistbrev av 3:e klass eller maskinskötarbevis.

I skrivelsen nr 1 vid 1914 års senare riksdag uttalade riksdagen vissa betänkligheter mot berörda lagförslag och anmälde, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 61 icke blivit av riksdagen bifallen.

1914 Års
senare rika-
dags skrivelse
nr 1.

Riksdagen framhöll emellertid tillika, att det enligt riksdagens mening vore en angelägenhet av största vikt, att effektiva åtgärder vidtoges i syfte att hålla sjömanskåren fulltalig, även om dessa åtgärder skulle medföra ökade kostnader; och det syntes riksdagen, som om mycket skulle stå att vinna på frivillighetens väg, därest för ifrågavarande ändamål de å sjömanshus inskrivna värnpliktiga, vilka efter fullgjord obligatorisk tjänstgöring frivilligt förbunde sig att kvarstanna i tjänst vid flottan under ytterligare ett år samt jämväl fullgjorde denna tjänstgöring, bereddes de förmåner, som i propositionen omförmäldes.

Sedan genom kungl. brev den 17 september 1914 chefen för marin-staben och inspektören av flottans övningar till sjöss anbefallts att gemensamt inkomma med yttrande och förslag i anledning av riksdagens nyss återgivna uttalande, hava nämnda myndigheter i skrivelse den 19 augusti 1916 anfört i huvudsak följande.

Chefens för
marinstaben
och inspek-
törens av
flottans öv-
ningar till
sjöss skrivelse
den 19 augusti
1916.

Den av riksdagen ifrågasatta åtgärden att söka hålla sjömanskåren fulltalig genom att å frivillighetens väg förmå värnpliktiga, vilka fullgjort obligatorisk vapenövning, att förbinda sig kvarstanna i tjänst under ytterligare ett år vilar på samma förutsättningar som annan frivillig anställning. Nämnda åtgärd giver därför ingen säkerhet för att personalbehovet fyller, enär anställningens begärlighet är beroende av konjunkturen på den allmänna arbetsmarknaden. Endast i det fall, att tillräckliga förmåner kunna erbjudas de värnpliktiga, torde dessa finna med sin fördel förenligt att kvarstanna i tjänst under ytterligare ett år. Med hänsyn till nu berörda förhållande finnes anledning till antagande, att detta sätt att fylla personalbehovet icke kommer att bli effektivt. Genom det av riksdagen ifrågasatta anställningssättet införes dessutom en ny kategori manskap, som icke lämpligen låter sig inpassas i nuvarande organisation. Då emellertid ingen åtgärd, som kan tänkas bidra till att förbättra manskapsrekryteringen, bör lämnas obeaktad,

har, i anslutning till riksdagens gjorda uttalande, inom marininstaben uppgjorts vissa förslag till bestämmelser angående förlängd tjänstgöring för värnpliktiga.

Angående nämnda förslag hava stationsmyndigheterna avgivit yttranden, och av dessa framgår, att bemälda myndigheter anse förslaget icke komma att medföra önskvärd effektivitet.

Chefen för underofficers- och sjömanskårerna i Stockholm, i vilkens yttrande stationsbefälhavaren därstädes instämmer, anför sålunda, att det ringa antal å sjömanshus inskrivna värnpliktiga, som skulle kunna tänkas taga anställning efter värnpliktstjänstgöringens slut, torde högst oväsentligt minska vakanserna.

Stationsbefälhavaren i Karlskrona uttalar sig för att värnpliktig, som frivilligt underkastade sig förlängd tjänstgöring, borde bland annat erhålla anställningspremie av 100 kronor för ett års förlängd tjänstgöring och av 300 kronor för två års dylik tjänstgöring.

Chefen för underofficers- och sjömanskårerna i Karlskrona framhåller, att i förlängd tjänstgöring anställda värnpliktiga icke under den förlängda tjänstgöringen kunde bibringas sådan yrkesutbildning, att de bleve kompetenta att tjänstgöra i förhandsbefattningar.

På grund av nu anförda förhållanden — yttra chefen för marininstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss vidare — uppstår en viss betänksamhet mot det av riksdagen anvisade sättet att hålla sjömanskåren fulltalig, särskilt med hänsyn till dess ringa effektivitet i jämförelse med de olägenheter i organisatoriskt hänseende, som därav sannolikt skulle komma att föranledas. Detta sätt synes därför kunna förordas endast i det fall, att icke andra för ifrågavarande ändamål lämpligare åtgärder, som i första hand böra vidtagas, lända till önskvärt resultat.

Vid armén hava numera införts såväl anställnings- som avskedspremier, varjämte för underlättande av civilanställning vissa understöd till manskapets utbildning utgå. Skall manskapsnumerären inom marinen kunna uppbringas till erforderlig storlek, torde, oavsett erforderlig löne- och pensionsreglering, nyssnämnda förmåner jämväl böra beredas marinens manskap.

Bliva de ekonomiska förhållandena på dylikt sätt ordnade för sjömanskårens manskap, torde de värnpliktiga, som annars kunde tänkas frivilligt underkasta sig förlängd tjänstgöring, sannolikt lika gärna taga anställning vid sjömanskåren, om detta kunde ske för exempelvis två eller i vissa fall endast ett år. Ur organisatorisk synpunkt vore detta sätt att föredraga framför det av riksdagen ifrågasatta, enär då icke infördes

någon ny manskapskategori. Den navigationsskoleutbildning, dessa värnpliktiga önska, skulle de då åtnjuta i korprals- och eventuellt även i underofficersskolorna.

Emellertid kunna förhållanden inträda, då det visar sig omöjligt att, oaktat betydande kostnader och andra för vakansernas fyllande vidtagna åtgärder, hålla manskapsnumerären fulltalig genom frivillig anställning. För att i sådana fall kunna upprätthålla krigsberedskapen och icke på grund av personalbrist äventyra sjöförsvarets effektivitet blir det nödvändigt, att flottan genom lagstiftningsåtgärder tillförsäkras tillgång till erforderligt antal yrkesutbildat manskap, vilket lämpligast torde ske på sätt föreslås i propositionen nr 61 den 14 maj 1914 med förslag till lag angående förlängd tjänstgöring i vissa fall för värnpliktiga, tillhörande flottan.

På grund av det anförda hemställa chefen för marininstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss,

att marinens löne- och pensionsregleringsfrågor jämte förslag om ökande av rekryteringsmedlen om möjligt måtte föreläggas 1917 års riksdag;

att under alla förhållanden frågorna om anställnings- och avskedspremier samt civilianställning för marinens manskap måtte oberoende av löneregleringen utredas särskilt, så att förslag härom kan föreläggas nämnda riksdag;

att i samband med nyssnämnda förslag angående premier åtgärder vidtagas i syfte att värnpliktiga, som fullgjort sin fredstjänstgöring, må kunna vinna anställning vid sjömanskåren för en tid av två eller i vissa fall minst ett år;

att, först sedan förutnämnda åtgärder visat sig icke medföra önskat resultat, bestämmelser angående anställning i förlängd tjänstgöring för värnpliktiga måtte utfärdas; samt

att, därest behovet av yrkeskunnig personal trots föreslagna åtgärder icke kan fyllas på frivillighetens väg, Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra förnyad framställning om att genom lagstiftningsåtgärder söka råda bot för personalbristen.

I yttrande den 25 oktober 1916 över nyssberörda skrivelse från chefen för marininstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss har marinförvaltningen, under framhållande av nödvändigheten av att marinens löne- och pensionsregleringsförhållanden snarast möjligt bringas till en tillfredsställande lösning, erinrat, att frågan om avskeds- och tjänsteårspremier nära sammanhänger med frågan om lönereglering. Olägen-

Marinförvalt-
ningens
yttrande den
25 oktober
1916.

heten av att anställnings- och avskedspremier ej utbetalas vid marinen skulle i viss mån avhjälpas, därest rekapitulationspremier komme att utgå, intill dess marinens rekryterings- och löneregleringsfrågor erhöle en tillfredsställande lösning.

För den händelse likväl att anställningspremier prövades böra införas vid flottan, kunde därav betingade kostnader tillsviðare till och med utgången av år 1917 utgå av rekryteringsfonden för sjömanskåren, vilken fond uppginge till omkring 110,000 kronor.

Chefens för
kustartilleriet
skrivelse den
13 november
1916.

Chefen för kustartilleriet har i skrivelse den 13 november 1916, under hänvisning till det stigande antalet vakanser bland kustartilleriets manskap, hemställt bland annat, att medel måtte beredas för tillfälligt rekryteringsbidrag vid kustartilleriet samt anställnings- och avskedspremier åt kustartilleriets manskap i huvudsaklig överensstämmelse med för armén numera gällande föreskrifter.

Chefens för
marinstaben
skrivelse den
2 december
1916.

Sedan nyssberörda framställning från chefen för kustartilleriet överlämnats till chefen för marinstaben för yttrande, har sistnämnde chef i skrivelse den 2 december 1916 framlagt följande utredning rörande de åtgärder, som i första hand anses erforderliga för underlättande av manskapsrekryteringen vid marinen.

Extra rekryteringsbidrag.

Ett bland de medel, som stå till buds för underlättande av manskapsrekryteringen vid marinen, torde vara att i likhet med vid armén medelst extra rekryteringsbidrag höja legan för nyanställda och rekapitulanter. Sedan flera år tillbaka har vid armén, utöver de ordinarie rekryteringskostnaderna, varit anvisat ett belopp av 200,000 kronor till dylika kostnader. Storleken av det belopp, som för marinens del vore erforderligt, torde lämpligen böra beräknas enligt samma grund, som angives i nådiga brevet den 9 januari 1908, eller 30 kronor för varje vakans.

Under förutsättning att antalet vakanser vid flottan och kustartilleriet uppgår till 800, respektive 375, komma ifrågavarande kostnader att belöpa sig till

för flottan	24,000 kronor
» kustartilleriet	11,250 » .

Härutöver torde ytterligare ett belopp av 15,000 kronor böra utgå efter Kungl. Maj:ts prövning, där det visar sig särskilt svårt att fylla vakanserna.

Det för extra rekryteringsbidrag vid marinen erforderliga beloppet skulle sålunda uppgå till 50,250 kronor eller förslagsvis 50,000 kronor.

Anställningspremier.

Vid armén utgå för närvarande dylika premier med i allmänhet 100 kronor vid anställning på ett år och 300 kronor vid anställning på två år. Då dylika premier synas ägnade att underlätta rekryteringen, torde de böra komma till användning jämväl vid marinen.

Anställningspremie bör tilldelas den, som efter ingången av år 1918, under det han tjänstgör såsom värnpliktig, tager annan fast anställning vid flottan eller kustartilleriet än såsom hornblåsare; och utbetalas premien oberoende av den lega, som kan tillkomma den nyanställde från de under avlöningsanslaget eller eljest till rekryteringskostnader anvisade medel.

Tillsvidare torde anställningspremier böra utgå med 100 kronor för ett års anställning och 300 kronor för minst två års anställning. Ettårspremien bör utbetalas, då den anställde börjar tjänstgöringen såsom fast anställd. Tvåårspremien torde böra utbetalas med ena hälften vid samma tidpunkt som ettårspremien och andra hälften, då den anställde börjar sitt andra tjänsteår såsom fast anställd.

Premiernas belopp böra emellertid lika litet vid marinen som vid armén fastställas en gång för alla. Det bör ligga i Kungl. Maj:ts hand att kunna efter förhandenvarande omständigheter inom vissa gränser bestämma premiernas storlek.

Det för anställningspremier vid marinen erforderliga beloppet har beräknats på följande sätt.

Av det vid flottan och kustartilleriet årligen uppstående antalet vakanser torde i medeltal $\frac{1}{4}$ beräknas kunna fyllas med värnpliktiga, och av antalet värnpliktiga, som årligen taga fast anställning, torde högst $\frac{1}{3}$ böra beräknas taga anställning på två år och $\frac{2}{3}$ på ett år. Antalet vakanser, som beräknas böra årligen fyllas, utgör vid flottan 600 och vid kustartilleriet 300. I överensstämmelse härmed framgå kostnaderna för anställningspremierna genom följande beräkningar:

vid flottan

$$\frac{600 \times 300}{4 \times 3} = 15,000 \text{ kr.}$$

$$\frac{600 \times 2 \times 100}{4 \times 3} = 10,000 \text{ » } 25,000 \text{ kronor}$$

vid kustartilleriet

$$\frac{300 \times 300}{4 \times 3} = 7,500 \text{ kr.}$$

$$\frac{300 \times 2 \times 100}{4 \times 3} = 5,000 \text{ » } 12,500 \text{ »}$$

Summa 37,500 kronor

Avskedspremier.

Avskedspremier infördes vid arméns truppförband redan år 1914. Avsikten härmed var att förmå till underbefäl utbildat manskap att rekapitulera. Det ansågs nämligen i hög grad böra öka underbefälens önskan att rekapitulera, om de vid avskedstagandet kunde påräkna att erhålla ett visst mindre kapital, något som ju skulle bereda dem väsentligt ökad möjlighet till framtida utkomst.

Vid armén infördes två olika slag av avskedspremier, en lägre premie om 600 kronor, som utgår efter sex års tjänst, och en högre om 1,000 kronor, som utgår efter nio års tjänst.

Införandet av avskedspremier jämväl vid marinen torde i ej ringa grad bidra till att i tjänst kvarhålla yrkesskickligt och erfaret manskap. Emellertid torde det icke vara möjligt att i alla avseenden följa arméns bestämmelser för premiernas utbetalande. Förhållandet är nämligen, att vid marinen användes längre första anställningstid än vid armén. Den första anställningstiden vid flottan utgör sålunda för dem, som förut tillhört skeppsgosse kåren, sex år. Skulle nu avskedspremier utgå redan efter sex år, torde man i viss mån i stället för att förmå dylikt manskap att taga förnyad anställning befordra deras avskedstagande. Det torde därför vara lämpligast att låta avskedspremier utgå endast till sådant manskap, som avgår efter att hava fullgjort minst två års förlängd anställning, men likväl endast i de fall, då den sammanlagda tjänstetiden uppgår till minst sex år.

I fråga om marinen torde alltså följande grunder böra tillämpas.

Avskedspremie tilldelas vid flottan eller kustartilleriet fast anställt underbefäl av manskapet — dock ej båtsmän och hornblåsare — som efter ingången av år 1918 efter minst sex års väl vitsordad tjänstgöring avgår från beställning på stat utan att samtidigt beredas civilianställning i statens tjänst.

Två slags avskedspremier införas, nämligen en lägre, utgående till sådant manskap, som avgår efter att hava fullgjort minst två års förlängd anställning, dock att den sammanlagda anställningstiden i intet fall får understiga sex år, och en högre, som utgår efter minst nio års tjänst. I de angivna tiderna inräknas även värnplikstjänstgöring, och i denna inbegripes vapenövningsuppehåll jämte tjänstledighet.

Den lägre avskedspremien utgör 600 kronor och den högre 1,000 kronor, dock att vart och ett av de sålunda angivna premiebeloppen skall för varje år av anställningstiden, vilket infaller före den 1 november 1918, minskas, för den lägre premien med $\frac{1}{6}$ och för den högre premien med $\frac{1}{9}$ av samma belopp. I likhet med vad som föreslogs rörande anställningspremier, bör det ligga i Kungl. Maj:ts hand att kunna efter förhandenvarande omständigheter inom vissa gränser modifiera avskedspremiernas belopp.

Härvid torde böra framhållas att, för den händelse storleken av nämnda premier kommer att ökas vid armén, detta bör ske jämväl vid marinen.

Intill dess de för avskedspremier beräknade medlen behöva till fullo tagas i anspråk för angivet ändamål, torde de i erforderlig utsträckning få användas för bestridande av rekapitulationspremier.

Det för avskedspremier vid marinen erforderliga beloppet har beräknats på följande sätt.

Av det underbefäl av manskaps grad, som årligen är berättigat till avsked, beräknas 25 % kvarstå i tjänst så länge, att de erhålla lägre avskedspremie, och 10 % så länge att de erhålla högre avskedspremie. Antalet årligen avgångsbefättigat underbefäl av manskaps grad kan beräknas utgöra vid flottan 590 och vid kustartilleriet 200.

I anslutning härtill kunna kostnaderna för avskedspremier beräknas uppgå till:

vid flottan

$$\frac{590 \times 25 \times 600}{100} = 88,500 \text{ kr.}$$

$$\frac{590 \times 10 \times 1,000}{100} = 59,000 \text{ » } 147,500 \text{ kronor}$$

vid kustartilleriet

$$\frac{200 \times 25 \times 600}{100} = 30,000 \text{ kr.}$$

$$\frac{200 \times 10 \times 1,000}{100} = \frac{20,000}{50,000} \text{ » kronor}$$

Summa 197,500 kronor

Civilanställning.

I en den 19 juni 1914 till riksdagen avläten proposition (nr 162) föreslog Kungl. Maj:ts vidtagande av vissa åtgärder för rekrytering och civilanställning av fast anställt manskap vid armén och marinen. Därvid anfördes bland annat följande.

En av de åtgärder, som sålunda borde vidtagas, vore att för volontär, som med goda vitsord avslutat militärtjänst av minst fem års varaktighet, underlätta förvärvandet av fast anställning i statens civila tjänst, om han därtill befundes duglig. För detta ändamål syntes lämpligt, att volontär under sista anställningsåret å stat erhöle viss kortare tids, högst några månaders ledighet från den militära tjänsten för fullgörande av erforderlig övnings- och provtjänstgöring vid det civila verket å tid, då ledigheten kunde beviljas utan avsevärd olägenhet för militärtjänsten. Efter det volontären vunnit anställning vid verket och på sådan grund avgått från sin beställning vid krigsmakten, syntes böra honom tilldelas ett med hänsyn till förhållandena i varje särskilt fall lämpat understöd, avsett att befordra hans utkomst, intill dess han erhållit ständig tjänstgöring vid verket. I mån av lägenhet och lämplighet syntes detta understöd även kunna utgå in natura, i form av bostad och portion i vederbörande kasern, mot skyldighet för dem, som därav begagnade sig, att vid ledighet från den civila tjänstgöringen förrätta visst arbete, tillhörande den militära tjänsten. Med utgångspunkt från att vid postverket — som, särskilt med hänsyn till tiden för antagning och provtjänstgöring, bäst ansåges lämpa sig för försök i nu avsedda riktning — väntedagarna, intill dess nyantagen f. d. volontär kunde erhålla ständig tjänstgöring, beräknats uppgå till sammanlagt 3 å 4 månader, syntes understödet kunna begränsas till omkring 200 kronor.

Riksdagen fann de nu angivna åtgärderna ändamålsenliga och medgav (enligt skrivelse nr 4, punkt 62), att till underlättande för volontär, som efter rekapitulation tjänat minst fem år, att erhålla civilanställning i statens

verk finge utgå understöd i enlighet med vissa angivna grunder och de särskilda bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelades, varjämte riksdagen — för arméns vidkommande — för ifrågavarande ändamål å extra stat för år 1915 anvisade ett förslagsanslag av 20,000 kronor.

Med hänsyn till att någon erfarenhet ännu icke förelåg beträffande storleken av det belopp, som för framtiden kunde komma att erfordras för beredande av civilanställning åt ifrågavarande personal, anvisade 1915 års riksdag, likaledes beträffande armén, å extra stat för år 1916 för ändamålet ett förslagsanslag av likaledes 20,000 kronor. Enahanda belopp är jämväl anvisat för år 1917.

Genom kungörelse den 19 februari 1915 har Kungl. Maj:t utfärdat bestämmelser angående beredande av anställning i postverket för viss personal vid armén, och skola enligt dessa bestämmelser vissa kostnader för ändamålet utgå från förevarande anslag.

De åtgärder — anför chefen för marininstaben vidare — som i förevarande hänseende hittills blivit av statsmakterna vidtagna, hava således uteslutande kommit armén till godo. Givet är emellertid, att det vid marinen fast anställda manskapet i nämnda avseende bör vara likställt med arméns, på grund varav ifrågavarande åtgärder även böra omfatta marinens manskap. Likaså är det tydligt, att bestämmelserna rörande villkoren för erhållande av civilanställning m. m. böra vara likartade för hela krigsmakten.

Storleken av det belopp, som kan komma att erfordras för beredande av civilanställning åt marinens manskap, lär, då erfarenhet saknas, ej med säkerhet kunna beräknas, men torde för nämnda ändamål böra avses ett förslagsanslag av 15,000 kronor.

Sammanfattning.

På grund av vad sålunda anförts hemställer chefen för marininstaben, att det framlagda förslaget till åtgärder för rekrytering och civilanställning av fast anställt manskap vid marinen måtte läggas till grund för proposition till 1917 års riksdag om beviljande av anslag å femte huvudtiteln för år 1918

till extra rekryteringsbidrag, förslagsvis.....	50,000 kronor
» anställnings- och avskedspremier »	235,000 »
» åtgärder för civilanställning »	15,000 »
	<hr/>
	tillsammans 300,000 kronor

Då det emellertid vore av synnerlig vikt, att åtgärder för underlättande av marinens manskapsrekrytering skyndsamt vidtoges, hemställde chefen för marinstaben därjämte,

att redan från ingången av år 1917 medel måtte anvisas dels för bestridande av tillfälligt rekryteringsbidrag och dels för tilldelande av anställningspremier i enlighet med de i förslaget angivna grunderna; samt att med hänsyn därtill, att avskedspremier först efter någon tid komma att verka, rekapitulationspremier tills vidare måtte bibehållas i enlighet med nu gällande bestämmelser.

Marinförvaltningens utlåtande den 13 december 1916.

Marinförvaltningen anför i utlåtande den 13 december 1916, att ämbetsverket i likhet med chefen för marinstaben och chefen för kustartilleriet finner det nödvändigt, att åtgärder snarast möjligt vidtagas för underlättande av marinens manskapsrekrytering, samt hemställer om avlåtande av förslag till 1917 års riksdag

att till bestridande av extra rekryteringskostnader, anställnings- och avskedspremier samt åtgärder för civilianställning, i enlighet med chefens för marinstaben förslag, på extra stat för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av tillsammans 387,500 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att härav under år 1917 disponera ett belopp av 87,500 kronor till extra rekryteringskostnader och anställningspremier.

Departementa-
chefens
yttrande.

Till det vid innevarande års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet angående femte huvudtiteln har jag under punkt 80 i korthet yttrat mig angående förevarande ärende. Jag framhöll därvid bland annat, hurusom det för upprätthållande av marinens krigsberedskap vore av synnerligen stor betydelse, att den i stat upptagna manskapskontingenten vid flottan och vid kustartilleriet bleve behörigen fylld.

Nyssnämnda statsrådsprotokoll innehåller under punkterna 6 och 51 uppgifter rörande vakanserna bland flottans och kustartilleriets stamman-skap under de tre sistförflutna åren. Jag inskränker mig här till att erinra, att inom sjömanskåren under senare år alltjämt funnits betänkligt många vakanser och att vid kustartilleriet antalet vakanser bland manskapet, efter att år 1915 hava avsevärt nedgått, nu åter visar en i oro-
ande grad stigande tendens. I procent av numerären enligt stat utgjorde antalet manskapsvakanser den 15 december 1916 vid flottan 15,5 och vid kustartilleriet 19,9.

Med hänsyn till dessa förhållanden hava, såsom framgår av förut åberopade statsrådsprotokoll, vid beräkningen av de ordinarie anslagen för år 1918 till avlöning för flottans kårer och stater samt till avlöning

för kustartilleriets personal de till lega och rekryteringskostnader avsedda beloppen väsentligt höjts.

Nedanstående tablå utvisar närmare storleken av nämnda förhöjningar i de för år 1918 föreslagna staterna, jämfört med de för år 1917 gällande staterna.

		För år 1917.	För år 1918.	För- höjning.
Stat för flottans sjömanskår	{ Lega	40,000 kr.	50,000 kr.	10,000 kr.
	{ Rekryteringskostnader	32,000 »	70,000 »	38,000 »
Stat för kustartilleriets personal	{ Lega och övriga rekryterings-			
	{ kostnader	21,000 »	44,000 »	23,000 »
		<u>Summa förhöjningar 71,000 kr</u>		

Ifrågavarande förhöjningar äro i någon mån betingade, vad flottan angår, av sjömanskårens ökning och, vad såväl flottan som kustartilleriet beträffar, därav att anvisningarna till lega och rekryteringskostnader i överensstämmelse med uttalande av 1916 års riksdag numera givits beteckningen »högst» och därför måste så beräknas, att ett överskridande är uteslutet. Till huvudsaklig del hava emellertid förhöjningarna förorsakats därav, att rekryteringskostnaderna för år 1918 beräknats efter 70 kronor per man i stället för såsom i 1917 års stat efter 40 kronor.

De synnerligen stora svårigheter, som möta vid manskapsrekryteringen, kräva emellertid tvivelsutan, att för dess underlättande jämväl andra än nu nämnda åtgärder vidtagas.

I detta hänseende anhåller jag till en början få erinra, att 1914 års senare riksdag ifrågasatt att, för minskande av bristen på yrkesutbildat manskap vid flottan, särskilda förmåner skulle beredas sådana å sjömanshus inskrivna värnpliktiga, som efter fullgjord obligatorisk tjänstgöring frivilligt kvarstannade i tjänst vid flottan under ytterligare ett år. Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, anse myndigheterna det vara ur organisatorisk synpunkt mindre lämpligt att på detta sätt skapa en ny manskapskategori, bestående av frivilligt i tjänst varande värnpliktiga med särskilda förmåner. I stället föreslå myndigheterna, att å sjömanshus inskrivna värnpliktiga efter fullgjord obligatorisk tjänstgöring skulle under vissa förutsättningar äga rätt att taga anställning vid sjömanskåren för två eller i vissa fall ett år. Myndigheternas förslag innebär sålunda, ehuru i annan form, ett förverkligande av riksdagens tanke. Jag har icke något att erinra mot nämnda förslag, och är det min avsikt att framdeles för Kungl. Maj:t framlägga förslag angående utfärdandet av föreskrifter i berörda syfte.

Innan jag övergår till att redogöra för de ytterligare åtgärder för underlättande av manskapsrekryteringen vid marinen, som nu synas böra vidtagas, anhåller jag få erinra om innehållet av de genom nådigt brev den 30 juni 1916 utfärdade föreskrifterna angående utbetalande av rekapitulationspremier inom sjömanskåren. Dessa föreskrifter innehålla i huvudsak

att till den, som under 1915 års höst såsom korpral avgått från anställning vid sjömanskåren och icke överskridit 35 års ålder, ävensom till korpral vid flottans sjömanskår, vilkens anställningstid utgår hösten 1916 och vilken icke jämlikt bestämmelserna i reglemente för marinen är berättigad till fortfarande anställning vid sagda kår samt icke heller uppnått 35 års ålder, må, om han innehar sådan yrkesskicklighet och är med avseende å tjänstbarhet i övrigt och uppförande så vitsordad, att hans kvarstående eller återinträde i tjänst anses önskvärt samt under förutsättning att han före den 1 maj 1917 tagit förlängd eller förnyad anställning vid sjömanskåren för en tid av minst två år, utbetalas, utöver honom tillkommande lega, ett belopp av etthundrafemtio kronor såsom rekapitulationspremie;

att till nu nämnd, ur sjömanskåren avgången eller avgående korpral, som före den 1 maj 1917 tager anställning för kortare tid än två år, dock minst till och med den 31 oktober 1918, må utgå rekapitulationspremie, beräknad till 6 kronor 25 öre för varje hel kalendermånad av den tid, den förnyade anställningen omfattar; samt

att de kostnader intill ett belopp av 40,000 kronor, vilka av sålunda givna föreskrifter föranledas, skola utgå av behållningen å rekryteringsfonden för sjömanskåren.

De ytterligare förslag till underlättande av manskapsrekryteringen vid marinen, som myndigheterna nu avgivit, avse — förutom rekapitulationspremier — extra rekryteringsbidrag, anställnings- och avskedspremier samt åtgärder för civilianställning.

Myndigheternas förslag angående *extra rekryteringsbidrag* och beräkning av härför erforderligt belopp, 50,000 kronor, föranleder i och för sig icke någon erinran från min sida. Efter det myndigheternas ifrågasvarande förslag avgavs, hava emellertid i statförslagen för år 1918, på sätt jag i det föregående närmare utvecklat, de till lega och rekryteringskostnader upptagna beloppen höjts med sammanlagt 71,000 kronor. Denna förhöjning torde vara tillfyllest för att, bland annat, täcka de kostnader å 50,000 kronor, som chefen för marininstaben beräknat för extra rekryteringsbidrag, och jag anser, att förutnämnda belopp av 71,000 kronor, ehuru ursprungligen beräknat att användas enligt delvis andra grunder,

med fördel kan tagas i anspråk för bestridande av extra rekryteringsbidrag. I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, att motsvarande kostnader för arméns manskapsrekrytering bestridas av den anvisning å 200,000 kronor, som i beräkningen av ordinarie anslaget till arméns avlöning och rekrytering m. m. upptagits till »ytterligare rekryteringskostnader».

Kungl. Maj:t torde alltså böra inhämta riksdagens medgivande därtill, att de i staterna för flottans sjömanskår och för kustartilleriets personal upptagna anvisningarna till lega och rekryteringskostnader må användas jämväl till bestridande av kostnader för extra rekryteringsbidrag, att utgå enligt de grunder, som angivas i chefens för marininstaben förutnämnda skrivelse den 2 december 1916.

Myndigheternas förslag rörande *anställnings- och avskedspremier* överensstämmer i tillämpliga delar med vad som redan gäller vid armén. Samma skäl, som föranlett dylika premiers införande vid armén, synas mig tala för deras införande jämväl vid marinen.

Ifråga om beräkningen av det för anställningspremier för år 1918 erforderliga beloppet, 37,500 kronor, har jag icke något att erinra.

Det för avskedspremier årligen erforderliga beloppet har av chefen för marininstaben beräknats till 197,500 kronor. Med hänsyn till de i fråga om införandet av avskedspremier föreslagna övergångsbestämmelserna behöver emellertid under de första åren av övergångstiden icke tillnärmelsevis ett så stort belopp som 197,500 kronor tagas i anspråk för nämnda ändamål. Enligt beräkningar, som jag låtit utföra, skulle sålunda för år 1918 erfordras till avskedspremier vid flottan omkring 21,000 kronor och vid kustartilleriet omkring 7,000 kronor eller sammanlagt omkring 28,000 kronor.

Chefen för marininstaben föreslår i sin skrivelse den 2 december 1916 att, intill dess de för avskedspremier beräknade medlen behöva till fullo tagas i anspråk, dessa i erforderlig utsträckning skulle få användas till *rekapitulationspremier*. Det synes mig vara tydligt, att systemet med avskedspremier icke kan i full utsträckning göra sig gällande förr än vid övergångstidens slut. Jag anser därför, att rekapitulationspremier böra utgå under nämnda tid, och detta icke blott, såsom för närvarande, vid flottan, utan även vid kustartilleriet. Såsom förut angivits, beräknas för rekapitulationspremier vid flottan enligt nu gällande bestämmelser en årlig kostnad av högst 40,000 kronor. Denna kostnad bestrides för närvarande av rekryteringsfonden för sjömanskåren, vilken fond vid 1916 års utgång uppgick till omkring 104,000 kronor och vars behållning således under år 1917 kommer att avsevärt minskas. För re-

kapitulationspremier vid kustartilleriet efter samma grunder som vid flottan skulle, enligt beräkningar som jag låtit verkställa, krävas ett belopp av omkring 10,000 kronor per år. Rekryteringsfonden för kustartilleriet utgjorde vid 1916 års utgång omkring 12,000 kronor. Därest rekapitulationspremier, i enlighet med vad jag nyss förordat, komma att utgå vid marinen under övergångstiden för införande av avskedspremier, lärer sålunda kostnaden härför icke kunna bestridas av rekryteringsfonderna. För bestridande av nämnda kostnad för år 1918, vilken enligt vad som framgår av det förut anförda bör beräknas till $(40,000 + 10,000 =) 50,000$ kronor, torde alltså andra medel böra avses.

Beträffande åtgärder för *civilanställning* har 1914 års senare riksdag, i sammanhang med behandlingen av förutnämnda proposition nr 162, framhållit önskvärdheten av att spørsmålet om understöd för beredande av dylik anställning åt uttjänt manskap vid marinen vunne sin lösning i den riktning, som för arméns vidkommande föreslagits i nyssberörda proposition. Det i förevarande hänseende av myndigheterna nu framlagda förslaget ansluter sig till dessa riktlinjer och föranleder icke annan erinran från min sida, än att det anslag, som i samband härmed bör begäras för år 1918, med hänsyn till att motsvarande anslag under fjärde huvudtiteln utgör endast 20,000 kronor torde kunna begränsas till ett belopp av 10,000 kronor.

Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, anse myndigheterna, att införandet av extra rekryteringsbidrag och anställningspremier bör ske redan år 1917. I överensstämmelse härmed hemställer marinförvaltningen i förutnämnda skrivelse den 13 december 1916, att utöver den summa, som för underlättande av manskapsrekryteringen vid marinen beräknats vara erforderlig för år 1918, ett belopp av 87,500 kronor skulle äskas på extra stat för år 1918, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 disponera detta belopp till extra rekryteringsbidrag och anställningspremier. Av sistnämnda belopp skulle med tillämpning av de av chefen för marinstaben i skrivelse den 2 december 1916 framlagda kostnadsberäkningarna 50,000 kronor avses för extra rekryteringsbidrag och 37,500 kronor avses för anställningspremier. Då jag anser det vara av stor vikt, att medel redan under år 1917 stå till förfogande för extra rekryteringsbidrag, finner jag mig, i vad angår äskande av härför beräknat belopp av 50,000 kronor, böra tillstyrka marinförvaltningens förslag. Det måste jämväl anses vara i hög grad önskvärt, att anställningspremier kunna utgå redan under år 1917. För detta ändamål erforderliga medel, högst 37,500 kronor, synas mig emellertid, i anslutning till ett tidigare förslag av marinförvaltningen i för-

berörda skrivelse den 25 oktober 1916, kunna bestridas av rekryteringsfonderna för sjömanskåren och för kustartilleriet, och har jag för avsikt att framdeles underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning.

Vid annälan av nu förevarande ärende inför Kungl. Maj:t den 13 sistlidna januari hemställde jag, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag till åtgärder för underlättande av manskapsrekryteringen vid marinen, Kungl. Maj:t kunde komma att till riksdagen avlåta, för berörda ändamål bland de extra förslagsanslagen å femte huvudtiteln för år 1918 beräkna ett belopp av 218,000 kronor. Enligt vad jag nu anfört, kan emellertid detta belopp nedbringas. Under förutsättning av riksdagens medgivande till den av mig i det föregående förordade användningen av de till lega och rekryteringskostnader under de ordinarie avlöningsanslagen för år 1918 upptagna anvisningarna, skulle sålunda till åtgärder för underlättande av manskapsrekryteringen vid marinen för år 1918 behöva äskas ett belopp av sammanlagt allenast 175,500 kronor, varav (37,500 + 28,000 =) 65,500 kronor till anställnings- och avskedspremier, 50,000 kronor till rekapitulationspremier, 10,000 kronor till åtgärder för civilanställning samt 50,000 kronor till extra rekryteringsbidrag, vilket sistnämnda belopp borde få disponeras redan under år 1917. Anslaget till anställnings- och avskedspremier torde, i likhet med vad som skett under fjärde huvudtiteln, böra uppföras bland de ordinarie förslagsanslagen, varemot övriga medel torde böra äskas såsom förslagsanslag på extra stat.

Med stöd av vad nu anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

1:o) medgiva

a) att de i den föreslagna staten för flottans sjömanskår för år 1918 upptagna anvisningarna å 50,000 kronor till lega och å 70,000 kronor till rekryteringskostnader må i erforderlig utsträckning tagas i anspråk jämväl för bestridande av kostnader för extra rekryteringsbidrag vid sjömanskåren för år 1918, att utgå enligt i detta protokoll angivna grunder, och

b) att den i den föreslagna staten för kustartilleriets personal för år 1918 upptagna anvisningen å 44,000 kronor till lega och övriga rekryteringskostnader må i erforderlig utsträckning tagas i anspråk jämväl för bestridande av kostnader för extra rekryteringsbidrag vid kustartilleriet för år 1918, att utgå enligt i detta protokoll angivna grunder;

2:o) i riksstaten för år 1918 uppföra ett ordinarie förslagsanslag å 65,500 kronor till anställnings- och avskedspremier vid marinen;

3:o) bevilja på extra stat för år 1918

a) till extra rekryteringsbidrag vid marinen ett förslagsanslag av 50,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att disponera detta belopp redan under år 1917;

b) till rekapitulationspremier vid marinen ett förslagsanslag av 50,000 kronor; samt

c) till åtgärder för civilanställning av uttjänt manskap vid marinen ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

Till vad departementschefen sålunda hemställt täcktes Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, lämna bifall; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse, en vid detta protokoll fogad bilaga utvisar.

Ur protokollet:

W. G. Stiernstedt.